

A DOS BÀNDOLS

Un relat de: [Erik Astorga Llorente](#)

“Podran tallar totes les flors, però no acabar amb la primavera.”

Això va ser l'últim que li vaig dir a la Roser, aquell estiu del 1938, mentre el sol em cremava, lluent, la meva esquena plena de blaus; i ella, sense saber que succeïa, es va apropar corrents, però jo ja no la vaig poder abraçar.

Sóc el Joan Ferrer, tot i que des de ben menut m'han dit Jan, un nom curt i simple, sense molta gràcia. Vaig néixer a Barcelona al 1918, una trista i funesta nit de tempesta. Mentre el frenètic vent del nord colpejava les febles finestres de la meva menuda casa, la meva mare em donava a llum, estirada al bell mig del menjador, amb el meu pare el seu costat. Mon pare no sabia de medicina, ell era professor de català a l'institut, i no tenia coneixements de com portar una vida al mon. I així, que mentre la meva mare agonitzava aferrant-se al meu pare, que la subjectava, jo vaig fer-me pas a una nova vida, mentre la meva mare deixava la seva. El meu pare em va agafar i amb els ulls plorosos, em va abraçar com mai més ho tornaria a fer. Mentrestant, la meva mare jeia al terra amb els ulls fixes a l'horitzó, sense cap expressió.

Passava el temps, i el meu pare em va cuidar com més bé va poder, i no ho feia gens malament. Jo anava a l'escola, i tot i que no era un alumne exemplar, mai vaig tindre cap problema amb els meus estudis. Als quinze anys, ja sabia que m'agradaria ser de gran: metge, ja que així podria evitar que a ningú li passés el que li succeï a la meva mare.

El que amb més claror recordo de la meva infantesa i pre-adolescència, eren les manifestacions republicanes a les que anàvem el meu pare i jo alguns diumenges, i de com mon pare m'agafava de la cintura i m'alçava, i jo, joïós, onejava la bandera tricolor. Feia menys d'un any que ja s'havia acabat la dictadura de Primo de Rivera, de la qual no en tinc gaires records, i el meu pare ja tornava a ensenyar el català al meu institut. Juntament amb als meus canvis adolescents, també es van produir canvis en la política i la societat, de la qual ja començava a estar-ne al cas. Més endavant es va concertar l'Estatut d'Autonomia, i el meu pare i jo vam sortir a celebrar-ho. Finalment, vaig arribar a la meva majoria d'edat, però no com esperava. Feia pocs dies que el “general” Francisco Franco havia donat un cop d'estat a tota Espanya. Vam viure tot el 1936 i el 1937 atemorits, sense saber que fer. Les ciutats estaven destrossades, plenes de gent crivellada per armes de foc. A casa, a més de por passàvem gana, i ja estàvem farts de sentir el noticiari franquista, crits de “Viva Franco” o “Viva Espanya” i de que ens fessin cantar, sobre tot a mi a l'escola, el “Cara al Sol”. Així que el meu pare, que ja no tenia treball, va decidir guanyar calers impartint lliçons de català a casa seva, a esquenes dels militars de dretes. La gràcia, però, li va durar poc. Era un dimecres a la nit, jo ja estava al llit dormint, quan sobtadament van trucar amb força a la porta de casa. Jo no em vaig atrevir a aixecar-me del llit, em vaig quedar arropat, escoltant el soroll de les espartenyas del meu pare, que es dirigia a obrir la porta. D'allò que va passar després no en sé res, només vaig sentir com la veu greu de dos homes cridava al meu pare, i ell, amb el seu castellà amb un fort accent català, els responia lleument. Després vaig començar a sentir crits, i com el meu pare cridava el meu nom: “Jan, Jan!” Jo estava atemorit i amb el llençol fins el cerrell vaig sentir com la porta de casa es tancava amb un estrepitós cop. “Tornaré Jan, no t'amoïnis”. Mai més vaig tornar a veure el meu pare, no sabia que n'havien fet d'ell ni d'on l'havien portat.

Vaig passar els dies espantat, plorant fins a quedar-me adormit, i no fou fins passats unes setmanes que em vaig adonar que ploriquejar no em serviria de res, ja era un adult, i m'havia de valer per mi mateix.

Passejava pels carrers apagats d'una Barcelona cada vegada més trista. Jo duïa un paper a la mà i m'hi apropava a un taulell publicitari per penjar-lo; en aquest, hi havia escrit que m'hi oferia de practicant, així podria anar tirant cap endavant amb els diners que guanyés. Mentre penjava l'anunci, una jove noia, de la meva edat, també col·locava un anunci, aquest era sobre la falange franquista. Jo vaig mirar el cartell amb repulsió, però la meva cara va canviar quan vaig veure una preciosa noia davant meu. Tenia els cabells llargs i arrissats, d'un color cafè; el nas menut i un somriure preciós. Ella no es va fixar en mi, i jo, continuant amb el previst, vaig donar mitja volta i em vaig dirigir a casa quan de sobte vaig sentir una veu que deia: “Perdona, ets tu el practicant? Es que necessitaria que vinguessis a casa meva, ja que la meva mare es troba malament i no sé què li passa”. Jo confós, vaig refer les meves passes i em vaig apropar a la noia, la vaig mirar i li vaig respondre amb castellà, tal com ella m'havia preguntat. “Em... Si sóc jo... Si et preocupa res de la teva mare, puc anar a casa teva a veure què li passa”, li vaig dir mentre m'ajustava els botons de la meva camisa de quadres. “D'acord, passa't aquesta tarda”, em va dir la preciosa noia mentre m'oferia una targeteta amb la direcció de la seva casa. Estava tan abstret en la seva perfecta cal·ligrafia, que, quan vaig aixecar els ulls del paper, ella ja havia marxat.

La tarda va trigar en arribar, però ja m'hi veia, jo, palplantat davant d'una gran casa al centre de Barcelona. Vaig mirar el meu rellotge, eren dos quarts de cinc. Jo m'apropà a la porta d'entrada i amb les mans suades, vaig polsar el timbre. Vaig dirigir la meva mà al meu clatell, era un acte inconscient que feia quan estava nerviós, i quan només havien passat deu segons des que havia polsat el timbre, la gran porta es va obrir de bat a bat. “Hola, t'estàvem esperant” va dir la noia, “per cert, em dic Roser”, em va explicar mentre jo entrava al rebedor de

casa seva. “Jo... em dic Jan” vaig contestar pràcticament mut. La Roser em va acompanyar al pis de dalt, a una gran habitació on estava, tombada en un llit la seva mare. Feia cara de malalta, tenia la cara groguenca, els ulls plorosos, i el nas moquejant. Jo, concís, vaig treure el material mèdic que tenia a la maleta, i vaig mesurar-li la temperatura, després vaig calcular-li la pressió arterial i per acabar vaig revisar com tenia la cavitat bucal. Mentre feia tot això, la Roser tenia els seus ulls clavats en mi, i jo, amb por de posar-me més nerviós, vaig tractar d’esquivar les seves mirades. “Doncs crec que la seva mare té grip i també inflamació de les angines, si pren aquest medicament cada dotze hores se li passarà.” Vaig afirmar jo mentre mirava el terra i movia els meus peus, tímid. “Moltes gràcies, Jan. Baixa amb mi que ara et pagaré el que et toca”. Jo vaig seguir els seus passos i un cop estàvem a baix, les nostres mirades es van topar, i tots dos ens vam quedar paralitzats. Jo, sense saber que feia, vaig caminar lentament apropant-me a la Roser, i ella va fer el mateix. Sense esperar-m’ho, els meus llavis estaven tocant els seus, i les meves mans rodejaven la seva cintura, comprimint-la cap a mi; no sé quant temps vam estar així, però va ser un moment increïble. Després d’això ella em digué: “Vols passar la nit aquí? Així ens podríem conèixer millor”. A l’escoltar les seves paraules em vaig quedar de pedra. “Roser, m’encantes, però som de bàndols diferents, jo sóc un republicà defensor de la llibertat, i tu una franquista...” La Roser em va interrompre “Què més dona el que siguis tu i el que sigui jo? Que no ens separin pensaments, ideologies ni fets superflus i que ens ajunti el més important, l’amor vertader”. Aleshores, la vaig abraçar i vaig comprendre el que deia, fou llavors quan vaig comprendre, que no hi ha barrera més difícil de saltar que la del propi amor. Vaig passar les setmanes següents a casa de la Roser, i gràcies a ella vaig trobar un treball més decent i assequible. Al cap d’uns mesos, vaig decidir anar-me’n a viure amb ella i vaig anar a casa meva a fer-me les maletes, i quan vaig arribar, a la bústia hi havia una carta, d’un color vermellós, al meu nom que deia:

“A Jan Ferrer,

Has estat seleccionat, juntament amb uns altres trenta mil joves, per acudir a la Lleua del Biberó. El sector que ocuparàs serà el del Baix Ebre, i lluitaràs per defensar el bàndol republicà. T’hi esperem el cinc d’agost”.

Gairebé se’m cau la cara al terra quan vaig llegir aquesta carta, aleshores era tres d’agost, havia de partir ja!

Vaig anar a casa de la Roser i li vaig explicar el què m’havia trobat a la carta. Ella va dir que renunciés, i que no anés, però el meu sentiment republicà era més fort i vaig decidir que havia d’anar. “Doncs si demà marxés, t’hauré de fer aquesta nit, el que no pugui durant aquests dies...” Va dir-me ella amb veu sensual.

L’acomiadament fou dur, i no va ser gens fàcil abandonar Barcelona, però no em quedava remei.

I allà estava jo el cinc d’agost, dret mirant al no res, amb una camiseta blanca de tirants i uns pantalons curts de color marró. Ens van repartir a tots un arma, a mi em van donar una espècie de pistola (no entenia molt d’armes) i em van explicar amb poques paraules com s’utilitzava. Portava dies, setmanes o mesos; ves-te’n tu a saber, que jo estava defensant la zona de l’Ebre. Veure com a companys meus els hi disparaven i com queien abatuts no era gens reconfortant, l’únic que volia era tornar a veure a la Roser, la meua Roser. I si com si ho hagués pensat en veu alta, allà va aparèixer ella, amb la bandera catalana a la mà esquerra, i la bandera republicana a l’altra. Jo em vaig quedar atònit, em vaig alçar i vaig anar corrents a abraçar-la, no ens vam arribar a tocar, doncs les bales ens van travessar a tots dos, i vam caure.

“Podran tallar totes les flors, però no acabar amb la primavera.” Li digué.

© Erik Astorga Llorente, Tarragona 2020.